

РЕПОРТАЖА ПО ПАДИНИТЕ НА ДЕБАР

МАКЕДОНСКА КУ

Особено со својата убавина плени манастирот "Свети Јован Бигорски". За него е интересно тоа што е изграден некаде околу 11 век врз темелите на една постара црква.

Денес Дебар е економски мртов град, освен фабриката "Кнауф" за гипс и ХЕЦ "Шпилје" ништо друго не работи.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

Градот Дебар се наоѓа во западниот дел на Македонија во непосредна близина на државната граница со Албанија, опкружен со високите и прекрасни планини, Дешат, Стогово и Јабланица. Дебарскиот реон е еден од туристички најатрактивните региони во Македонија. Изобилува со природни убавини и вистински реткости на кои се надоврзуваат низа културни специфики, што влегуваат и зафаќаат еден голем и значаен дел

од севкупната македонска културна ризница. Погледнувајќи наназад во далечната историја на градот Дебар, истражувачите утврдиле постоење на праисториска населба, но првиот запис каде што тој се споменува под името Деборус, е Птоломеевата книга - карта од средината на 2 век. За тоа како настанал градот Дебар има неколку теории. Но, попознато е тоа дека неговото име доаѓа од зборот речна долина, бидејќи се простира во непосредна близина на устието на реката Радика во Црн Дрим.

- "Градот Дебар - вели Филип Василевски од овој град - во историјата некогаш бил на работ на исчезнување, а некогаш бил град со околу 40.000 луѓе. Според статистичките показатели во градот Дебар заедно со неговата околина живеат околу 26.000 луѓе, а само во градот има околу 15.000 луѓе. Од оваа бројка на жители, голем дел се

во странство, Италија, Шведска, Америка итн. така што денеска во Дебар има околу 7.000 луѓе. Од нив околу 4.000 се Македонци од кои, пак, околу 3 отсто се православни Македонци, а преостанатите се Македонци Муслимани".

ИСТОРИЈА

Во историјата на Дебар, мошне важна улога, имала Дебарската епископија основана 1107 година со седиште во манастирот "Свети Никола", Пешкопеја (денешна Албанија). Од Дебар потекнува и првиот архиепископ (Јован) на Охридската архиепископија. По името на првиот архиепископ го добил името и манастирот "Св Јован Бигорски" во кој работел пред назначување за епископ. Наоѓајќи се на важни крстопати, во својата бурна историја градот доживеал пустошења и растеж.

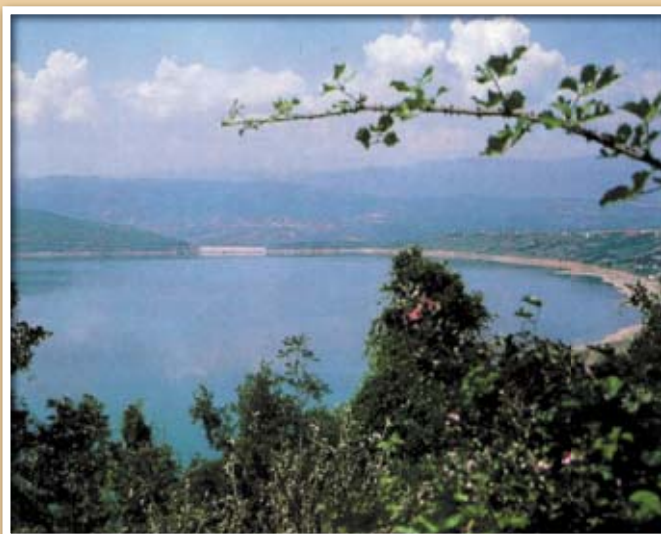
ЛТУРНА РИЗНИЦА

Особено голем растеж достигнува пред балканските војни кога броел над 25.000 жители. Во овој период мошне силно се развило занаетчиството и трговијата. Позната била дебарската чаршија, која била конкурент на битолската и скопската. Дебар особено бил познат по зографството и резбарството. По својата уметничка дејност дебарските мајстори се наречени Дебарска школа. Ремек дело на Дебарската резбарска школа е иконостасот во резба во манастирот "Св. Јован Бигорски". Се наоѓа на 2 километри од селото Ростуше на надморска височина од 740 метри. За него е интересно тоа што е изграден некаде околу 11 век врз темелите на една постара црква. Положен е во впечатливите бигорови карпи на кањонската долина на реката Радика, во прегратките на бујните шуми всадени во северозападните падини на пла-

ПО ПАДИНИТЕ НА ДЕБАР

нината Бистра. Манастирскиот комплекс го сочинуваат манастирската црква, костурницата сместена до самата црква, сејменската одбранбена кула, комплексот манастирски конаци, како и новоизградените гостински конаци.

Покрај манастирот "Св Јован Бигорски" дебарските мајстори оставиле трајни белези во архитектурата и уметничкото обликување на куќите, црквите, џамиите и на другите објекти низ Балканот и пошироко низ Европа. По балканските војни и Првата светска војна, Дебар станал пограничен периферен град во рамките на Кралството Југославија. Тоа предизвикало емиграција на населението од овој крај и негово населување широм Југославија, Балканот и светот. Тоа е еден од најтешките периоди во животот на градот. За опстанок на своите огништа, населението од сите националности меѓусебно си помагало, заеднички го делело доброто и лошото и во заедничкото живеење ја гледало единствената алтернатива. Особено била тешка положбата за време на Втората светска војна кога потпаѓа под окупација на фашистичка Италија, во составот на протекторатот Албанија која исто така била окупирана од фашистичка Италија. Злото наречено окупација, придонело за ново емигри-

рање на населението, така што неговиот број уште повеќе се намалил. Дебар ослободувањето го дочекал со 4.694 жители, а целата општина со 15.197 жители. Повторно голем економски и културен подем градот доживува по ослободувањето, но овој подем бил прекинат со катастрофалниот земјотрес што го снашол овој град на 30 ноември 1967 година. Сепак, благодарение на човечката солидарност се елиминирале последиците од земјотресот и се создале услови за натамошен развој.

УБАВИНИ

Втор манастир кој воодушевува со својата убавина во Дебар е женскиот манастир во село Рајчица, возобновен во 2001 година. Тој го носи името "Св. Ѓорѓија Победоносец". Во рамките на тој манастир постои црква "Свети Ѓорѓија" која е една од постарите и е обновена во 1876 година.

Во Дебар во минатото постоеле и други манастири кои се разрушени. Овој град е богат со многу цркви, а исто така постојат околу 4 параклиси. Тоа се цркви кои не се осветени, немаат олтар, а во нив се врши духовен живот.

Хидроцентралата "Шпилје" е

изградена низводно од составот на реките Црн Дрим и Радика, во непосредна близина на албанската граница, на место на некогашниот Шпилски мост во Удово. Таа е оддалечена 5 километри од градот Дебар, во чие општинско подрачје се наоѓа. Местото Удово е доста интересно, бидејќи тука се ископани археолошки ископини за време на античкиот период, а постеле и римски населби. Со изградбата на високата камено-сипнабрана, со преградувањето на реките Црн Дрим и Радика, создадено е Дебарското Езеро, едно од поголемите вештачки езера во нашата земја. Водите од акумулационото езеро веќе две децении ги движат трите турбини со инсталирана моќност од 70 мегавати, произведувајќи просечно годишно по 300 милиони киловат часови електрична енергија. Дебарското Езеро се протега од хидроелектричната централа "Глобочица" по долината на Црн Дрим и по долината на Радика сè до Косоврашката бања. Селото Долно Косоврасти, било дрвечишко село.

- "Дрвечија е човек кој го чува патот - објаснува Филип Василевски. Тоа е село кое има прекрасна термоминерална бања и прекрасно течение на реката Радика која се влива во Дебарското Езеро".

